УДК 339.748

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КАНАЛІВ ПОШИРЕННЯ ФІНАНСОВИХ КРИЗ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

О. А. Іващенко
Національна академія статистики, обліку і аудиту,
oi2013@ukr.net

Основними каналами поширення фінансових крих між країнами на прикладі сучасної фінансової кризи є:

- Торговий канал – механізм поширення кризи за рахунок погіршення умов торгівлі (зниження експорту і вартісного покриття імпорту експортом).
- Фінансовий канал – механізм поширення кризи за рахунок погіршення умов і зниження обсягів торговельного та корпоративного фінансування та скорочення іноземного інвестування. Поширення кризи з фінансового каналу відбувається дуже швидко завдяки особливій ролі транснаціональних банків, які надають кредити в різних регіонах. При виникненні проблем в одному регіоні (як це сталося у США) вони зменшують ризики свого портфеля, скорочуючи видачу кредитів в інших країнах, а в особливих випадках навіть продаючи дочірні підприємства у стабільних країнах [2, с.11]. Проблеми з ліквідністю у інвесторів миттєво викликають продаж фінансових активів в одних країнах, у той час як у інших – падіння фондових індексів і тиск на валютний ринок для конвертації місцевих доходів від продажу акцій.
- Інформаційний канал – механізм поширення кризи за рахунок зміни очікувань інвесторів, при чому економіка країни може перебувати у стабільному стані. Виявлений під час мексиканської кризи 1995 року, ефект розповсюдження (contagion effect) полягає в тому, що криза може охопити економіку, навіть якщо вона не має для цього передумов. Ефект поширення може бути визначений як зміна думки інвесторів про економіку країни А під впливом фінансової кризи у країні Б. Цей канал поширення кризи можна назвати інформаційним. Суть ефекту поширення полягає в тому, що банки та підприємства певної країни беруть позики в іноземній валюті у зарубіжних інвесторів і вкладають їх у довгострокові проекти. Очікування інвесторів зумовлюють подальший розвиток подій. Якщо інвестори під впливом паніки відмовляються відновлювати кредити і вимагають повернення боргів, інвестованих у проекти, то втеча капіталу веде до гострої

© О. А. Іващенко, 2018

нестачі валюти і, можливо, навіть до валютної кризи.

На прикладі України можна виявити дію наступних каналів у 2008 році:

- ***зовнішньоторговельний канал***. Через поширення проблем на фінансових ринках відбулося зменшення світового попиту [1]. Рецесія у провідних економіках світу супроводжувалася насамперед зменшенням інвестиційного попиту, динаміки обсягів будівництва і, відповідно, призвела до зниження цін на продукцію металургії та машинобудування. Такі тенденції на світовому ринку, зважаючи на високу залежність української економіки від експорту, частка якого у ВВП становила на момент кризи понад 47%, негативно позначилися на динаміці розвитку експортного виробництва, а далі – на галузях, які залежать від експорту. Дефіцит торговельного балансу перш за все підштовхнув валютну кризу [3, с.7; 4, с.9].
- ***канал банківської системи***. Досить високою була також частка присутності іноземного капіталу у фінансових установах. Фінансовий сектор України був одним із лідерів у залученні прямих іноземних інвестицій. З огляду на велику частку транснаціональних фінансових корпорацій у банківському секторі України, негативний вплив світової фінансової кризи поширився опосередковано, через материнські компанії, які зазнали збитків та мали проблеми з ліквідністю.
- ***борговий канал***. Наприкінці першого півріччя 2008 року обсяг валового зовнішнього боргу становив 59,9% ВВП, або 100,06 млрд. дол. США. При цьому майже 85% сягала заборгованість приватного сектора економіки. Згідно із дослідженнями, проведеними МВФ, максимально допустимою сумою зовнішнього боргу для країн із низьким та середнім рівнем доходів є сума на рівні 49,7% ВВП; при перевищенні цього рівня ймовірність розгортання фінансових криз становить близько 70% [5, с.7].
- ***фондовий*** канал. Даний канал лише створив певний тиск на валютний ринок, оскільки відбувається відплив спекулятивного капіталу. Значного впливу цього каналу на розвиток реального сектора в Україні не могло бути. На організованому фондовому ринку здійснювалася на той час (і продовжує здійснюватися зараз) незначна частка угод – у середньому лише 4,66%, і до того ж на частку іноземних інвесторів та інших джерел фінансування, до яких належать і кошти фондового ринку, припадає лише 5-7% усіх інвестицій.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б. Світова фінансова криза – тест для України / Б. Данилишин // Дзеркало тижня. – 2008. – №38.
2. Ковалев М. Мировой кризис и механизмы защиты от внешних влияний на финансовую стабильность страны / М. Ковалев, С. Пасеко С// Вестник ассоциации белорусских банков. – 2013. - № 23-24 – С. 9-29.

3. Резнікова Н.В. Боргові важелі макроекономічної взаємозалежності: канали впливу на економічне зростання / Н.В.Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 13. – С.5-11.
4. Резнікова Н.В. Нові контури боргової залежності: тригери кризових проявів в умовах глобальної взаємозалежності / Н.В.Резнікова // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 1. – С.5-12.
5. Резнікова Н.В. Неозалежність української економіки як прояв викликів економічній безпеці: перспективи структурної трансформації та макроекономічної стабілізації / Н.В.Резнікова, О.А.Іващенко // Економіка та держава. – 2016. – №2. – С.4-8.